

Warszawa, 06-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7203.30.2020.MŻ/JL

Pan
Krzysztof Saczka
Główny Inspektor Sanitarny wz.
via ePUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

jako Rzecznik Praw Obywatelskich, zobowiązany jestem do czuwania nad przestrzeganiem konstytucyjnych praw i wolności obywateli, w tym prawa do ochrony zdrowia i do czystego środowiska¹. Z coraz większym zaniepokojeniem dostrzegam zatem narastający problem zanieczyszczenia sztucznym światłem – tak zwanego zanieczyszczenia świetlnego.

Jak wynika z ustaleń pracowników mojego Biura, zbyt mocne oświetlenie jest jednym z czynników powodujących, że sąsiedztwo niektórych obiektów (najczęściej produkcyjnych czy usługowych) jest mocno uciążliwe dla obywateli. Zakłóca naturalny biorytm, zaburza wydzielanie melatoniny, powodując między innymi bezsenność. Występuje tzw. zmęczenie światłem. Niewątpliwie obniża to komfort życia mieszkańców nie tylko miast, ale i wsi, przekładając się na pogorszenie stanu ich zdrowia.

Dostępne badania naukowe wskazują, iż globalnie zanieczyszczenie świetlne wzrastało średnio o 9,6% rocznie w latach 2011-2022, co wiąże się przede wszystkim z

¹Art.68 ust.1 i 2, art. 74 Konstytucji RP

przejściem na półprzewodnikowe oświetlenie LED². Nowe oprawy oświetleniowe oparte na technologii LED mogą sprzyjać zwiększeniu bezpieczeństwa oraz zmniejszeniu zużycia energii. Odpowiednio skonstruowane przeciwdziałają rozproszeniu światła i oświetleniu obiektów mieszkalnych czy nieba.

Niemniej poprawa bezpieczeństwa, jaką daje montaż oświetlenia LED, wynika także z tego, że światło oparte na tej technologii jest ostrzejsze, a oświetlane obiekty wyraźniejsze, w konsekwencji czego w oświetlanym obszarze de facto może wzrosnąć zanieczyszczenie światłem. To z kolei przekłada się na zwiększone odczuwanie obecności sztucznego światła przez ludzi, co nie pozostaje bez wpływu na ich dobrostan fizyczny i psychiczny³.

Kwestia wpływu na zdrowie oświetlenia LED była dwukrotnie przedmiotem badania francuskiej Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Sanitarnego – w 2010 r.⁴ oraz w 2019 r.⁵. Badania potwierdziły, że może ono wywierać wpływ na siatkówkę oka, a długookresowo na powstanie zwyrodnienia plamki żółtej. Ekspozycja na światło niebieskie niesie szczególnie negatywne konsekwencje dla dzieci i młodzieży. Agencja zwraca uwagę na destrukcyjny wpływ światła LED na rytmy biologiczne i sen, nawet w przypadku narażenia na bardzo niskie poziomy światła niebieskiego wieczorem lub w nocy⁶. Agencja rekomenduje stosowanie oświetlenia o temperaturze barwowej poniżej 3000K, jak też zaostrożenie przepisów w celu ograniczenia zanieczyszczenia światłem, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego. Ponadto zarekomendowano generalne zmniejszenie natężenia i ekspozycji na sztuczne światło⁷.

W Polsce wytyczne do oceny bezpieczeństwa fotobiologicznego lamp i systemów lampowych wraz z oprawami oświetleniowymi określa norma PN-EN

² A. Sánchez de Miguel, J. Bennie, E. Rosenfeld, S. Dzurjak, K. J. Gaston, First Estimation of Global Trends in Nocturnal Power Emissions Reveals Acceleration of Light Pollution, "Remote Sensing" 2021, Volume 13, Issue 16, <https://www.mdpi.com/2072-4292/13/16/3311>.

Zob. także:

- <https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.abl6891?fbclid=IwAR1Jjclr6VOI-efOscvUbEAZapcRPcjbjjSGH3794rRHDfkPMcj3KQJNfmA>
- <https://www.science.org/doi/10.1126/science.abq7781?fbclid=IwAR0zTjjlZSJ3PCRJJPkPfZrLddpawPetaR9ZMoe8I8iWf0ACEOQgcnx4FKQ>

³ Red. K. Szlachetko, Gdańsk 2022, https://goodlightlaw.im.edu.pl/wp-content/uploads/2022/06/2022_Memorandum-ws.-polityki-oswietlenia_A4P.pdf.

⁴ <https://www.anses.fr/en/system/files/AP2008sa0408EN.pdf>

⁵ <https://www.anses.fr/en/system/files/AP2014SA0253EN.pdf>

⁶ Zob. <https://www.anses.fr/en/content/leds-blue-light>.

⁷ <https://www.anses.fr/en/content/leds-anses%E2%80%99s-recommendations-limiting-exposure-blue-light>

62471:2010. Nie posiadam jednak pełnej wiedzy w zakresie powszechności stosowania i przestrzegania ww. normy w odniesieniu do oświetlenia sztucznego w przestrzeni publicznej.

•

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁸, zwracam się zatem do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o następujące informacje:

1. Czy problem wpływu sztucznego światła w przestrzeni publicznej na zdrowie obywateli był lub jest przedmiotem zainteresowania Inspekcji? Jeżeli tak, to jakie działania (w tym legislacyjne) byłyby, zdaniem Pana Inspektora, wskazane, aby zmniejszyć negatywne oddziaływanie zanieczyszczenia świetlnego na zdrowie ludzi?
2. Czy Inspekcja (lub podległe jednostki) prowadzi kontrole co do zgodności opraw świetlnych z normą PN-EN 62471:2010 lub z innymi przepisami określającymi kwestie związane z oświetleniem? Jeśli tak, proszę o przedstawienie wyników tych kontroli.
3. Czy Inspekcja prowadziła lub zlecała badania nad szkodliwością światła emitowanego z wykorzystaniem technologii LED? Jeśli tak, proszę o przedstawienie wyników tych badań, jeśli zaś nie, proszę o informację, czy takowe badania lub ich zlecenie jest planowane.

Szanowny Panie Inspektorze, art. 17 ust.1 ustawy o RPO stanowi, że: *Organ, organizacja lub instytucja, do których zwróci się Rzecznik, obowiązane są z nim współdziałać i udzielać mu pomocy.* Niezależnie jednak od faktu, iż współpraca organów z Rzecznikiem Praw Obywatelskich z woli ustawodawcy jest obowiązkiem prawnym, zwracam się do Pana z uprzejmą prośbą o podjęcie tejże współpracy, wyrażając przekonanie, iż jest to najwłaściwsza droga do zapewnienia dobrostanu naszych obywateli.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 627, ze zm.